

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Molenstraat (Wielsbeke, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2018G139
September 2018

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2018

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	10
1.3.1	Methode	10
1.3.2	Fysisch geografische situatie	10
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	10
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	11
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	12
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	12
1.3.6.2	Geplande werken.....	13
1.4	Assessmentrapport.....	15
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	16
1.4.1.1	Landschappelijke situering	16
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	19
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	21
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	22
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	23
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	23
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	28
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	29
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	31
1.5	Synthese	34
2	Bibliografie.....	35
3	Bijlagen.....	36

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	12
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	13
Figuur 5: Verkavelingsplan (bron: opdrachtgever).....	14
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	16
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	17
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHMV, detail (Bron: Geopunt).	17
Figuur 9: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).....	18
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	20
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).	23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	29
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	30
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	30
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	31
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	32
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	32
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	33

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	33
---	----

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....	7
---	---

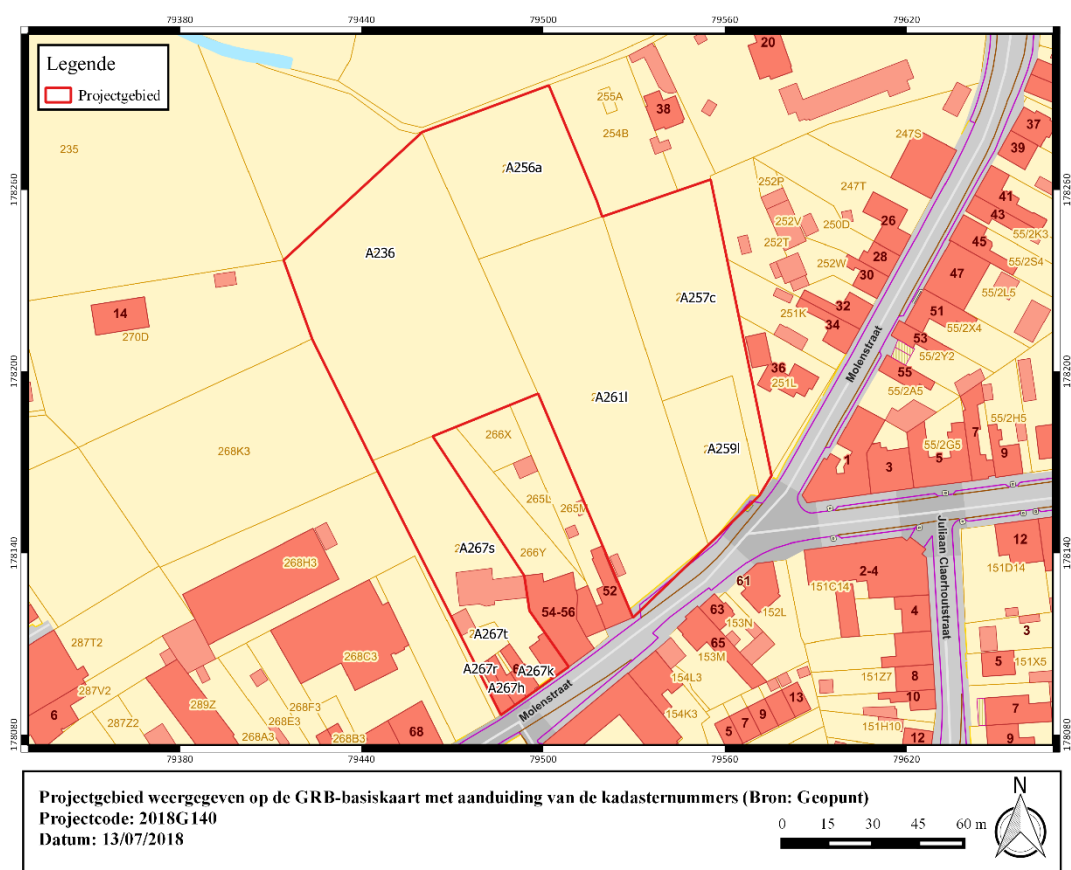
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

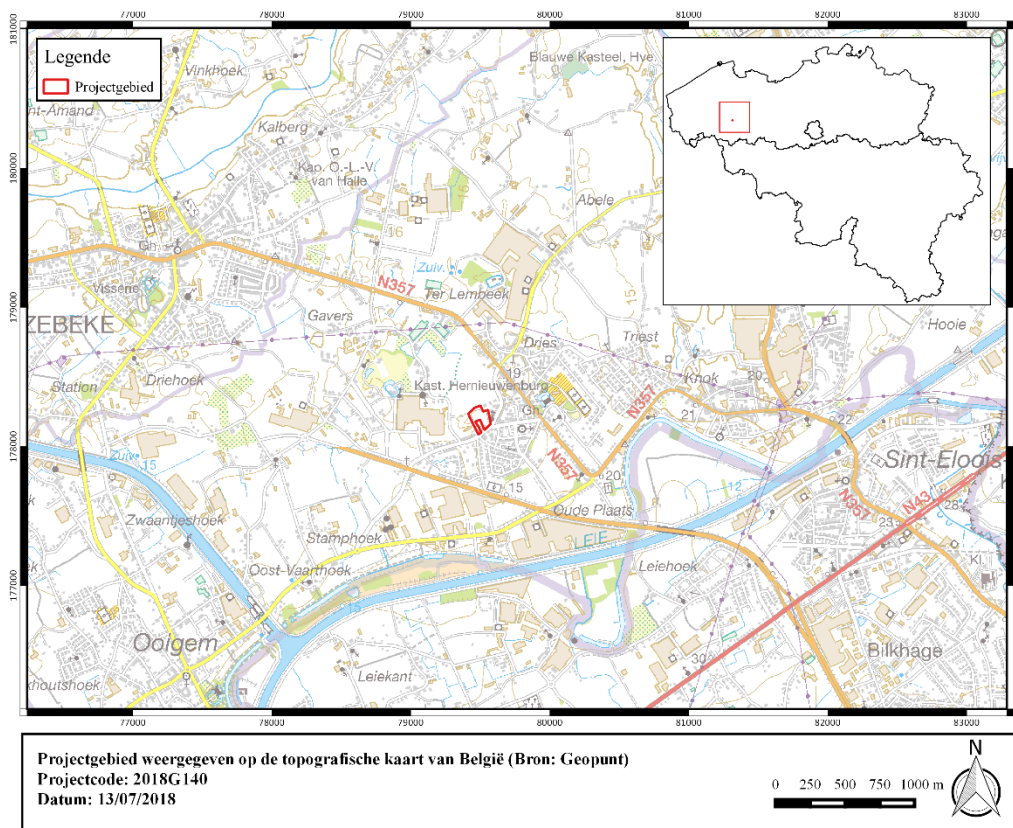
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Provincie
	Gemeente	Wielsbeke
	Deelgemeente	/
	Postcode	8710
	Adres	Molenstraat 8710 Wielsbeke
	Toponiem	Molenstraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 79329 Y _{min} = 178076 X _{max} = 79668 Y _{max} = 178311
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Wielsbeke, Afdeling 1, Sectie A, nr's: 236, 256a, 257c, 261l, 259l, 267s, 267t, 267r, 267k, 267h Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan deels in een zone bestemd als woongebied, deels binnen woonuitbreidingsgebied en deels binnen agrarisch gebied. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten is. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 17 182 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel economisch voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning. De opdrachtgever wenst het verkrijgen van de vergunning af te wachten.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Molenstraat Wielsbeke werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

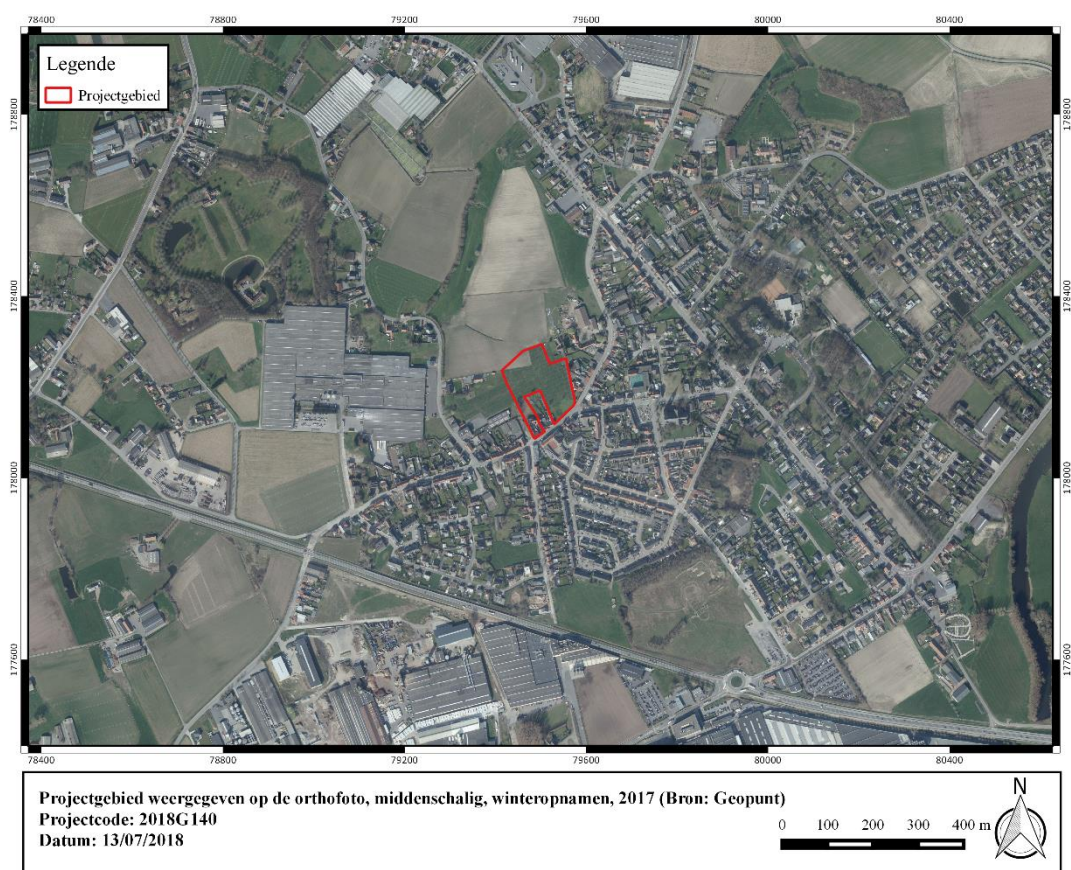

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Wielsbeke, in de provincie West-Vlaanderen. Wielsbeke is gelegen ca. 34 kilometer ten zuidoosten van Brugge, 12 kilometer ten noordoosten van Kortrijk en 30 kilometer ten zuidwesten van Gent. Ten noordwesten wordt de gemeente begrensd door Oostrozebeke, ten noordoosten door Sint-Baafs-Vijve, ten zuidoosten door Sint-Eloois-Vijve, ten zuiden door Desselgem en ten zuidwesten door Ooigem.

Het onderzoeksterrein grenst ten zuiden aan de Molenstraat. Aan de overige zijden sluit het plangebied deels aan bij bebouwing, deels bij akkerland.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

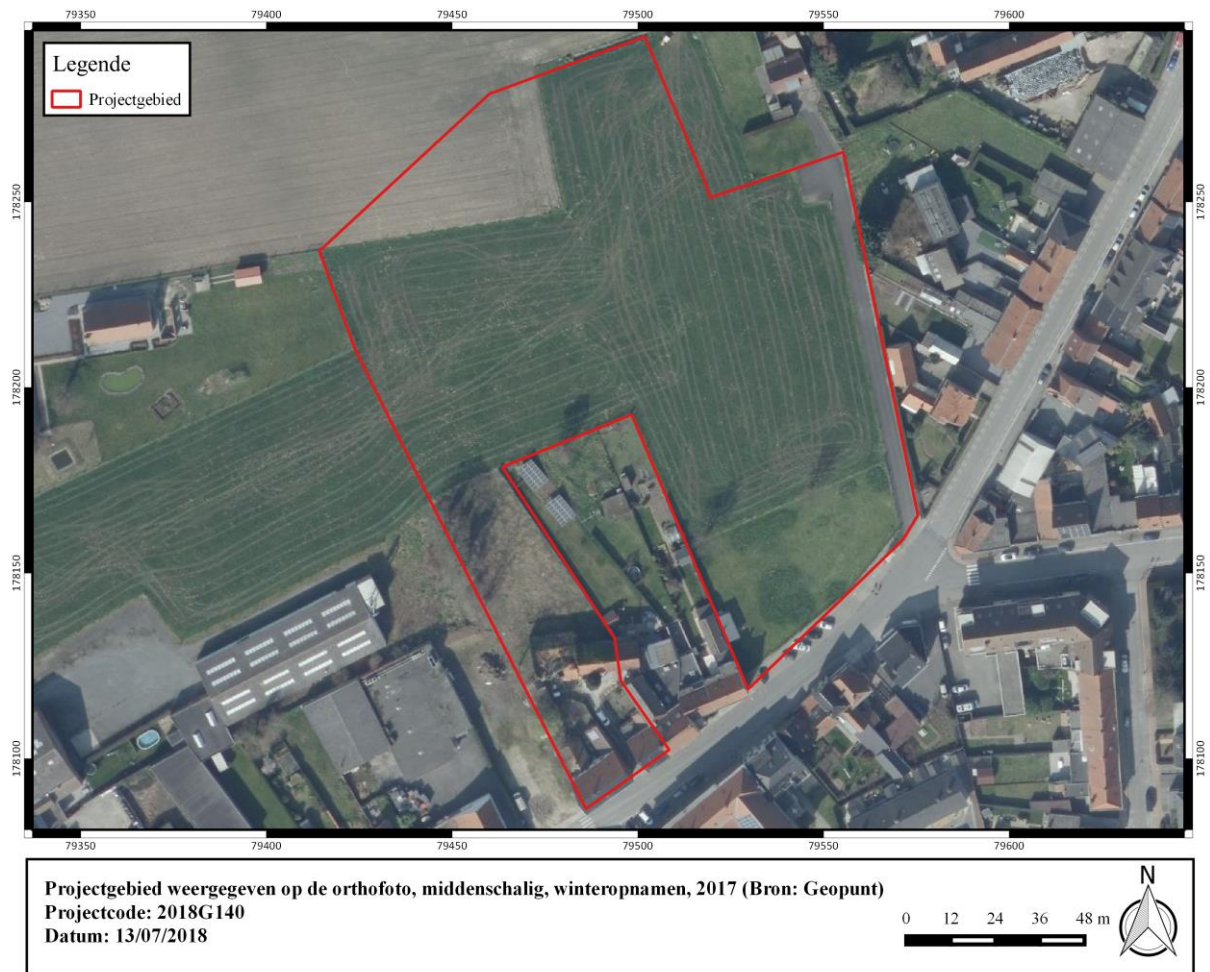
1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 17 182 m².

Op heden is 575 m² van het terrein bebouwd, bijkomend is ca. 400 m² van het terrein verhard. De bebouwing en verharding situeren zich in het zuidelijk deel van het onderzoeksterrein.

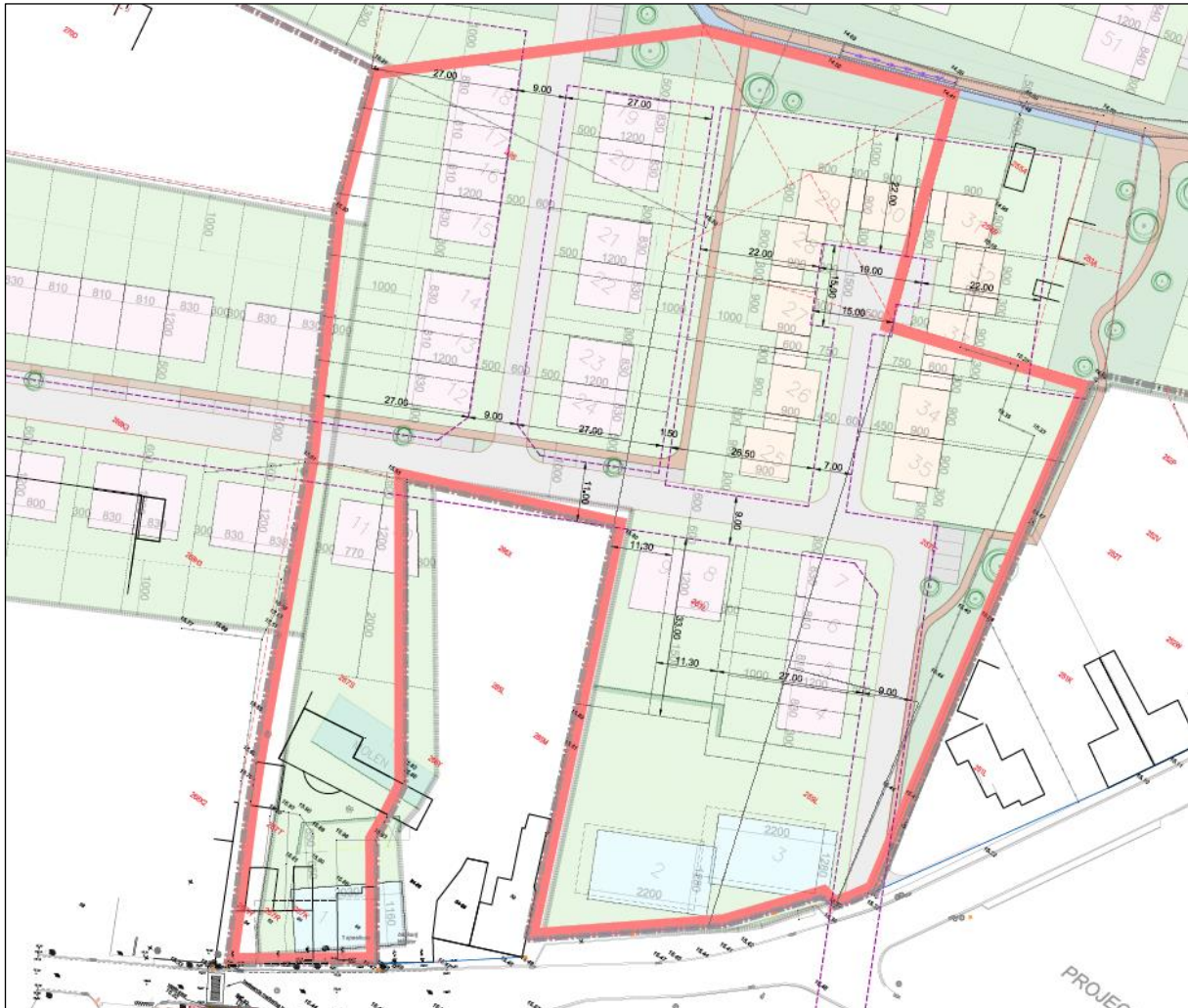
Het overgrote deel van het plangebied is op heden in gebruik als grasland. De noordwestelijke zone is in gebruik als akker.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de realisatie van de eerste fase van een ruimer verkavelingsproject aan de Molenstraat te Wielsbeke. Gezien de omvang van het project wordt uitgegaan van een integrale versterking van het terrein.

Figuur 5: Verkavelingsplan (bron: opdrachtgever).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

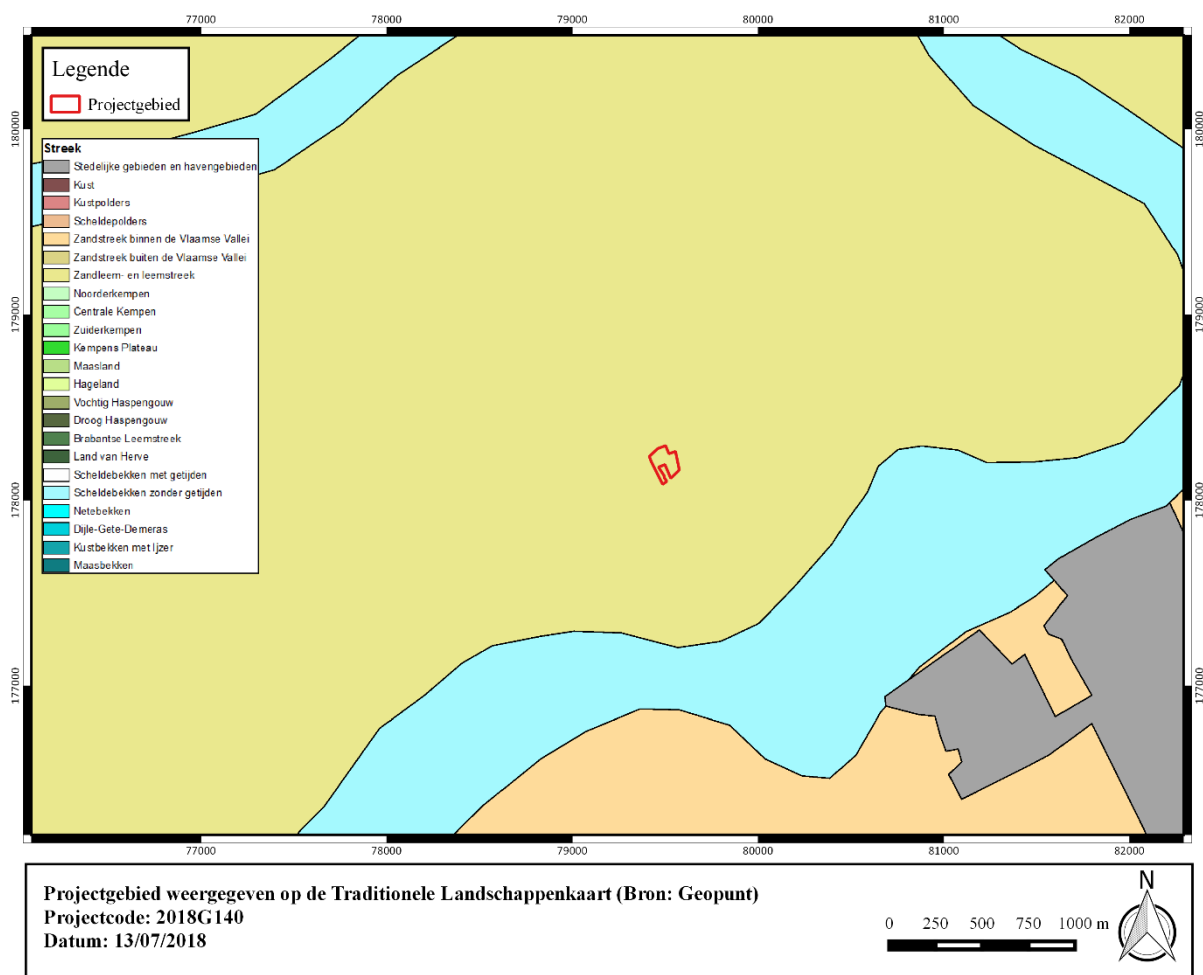
Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

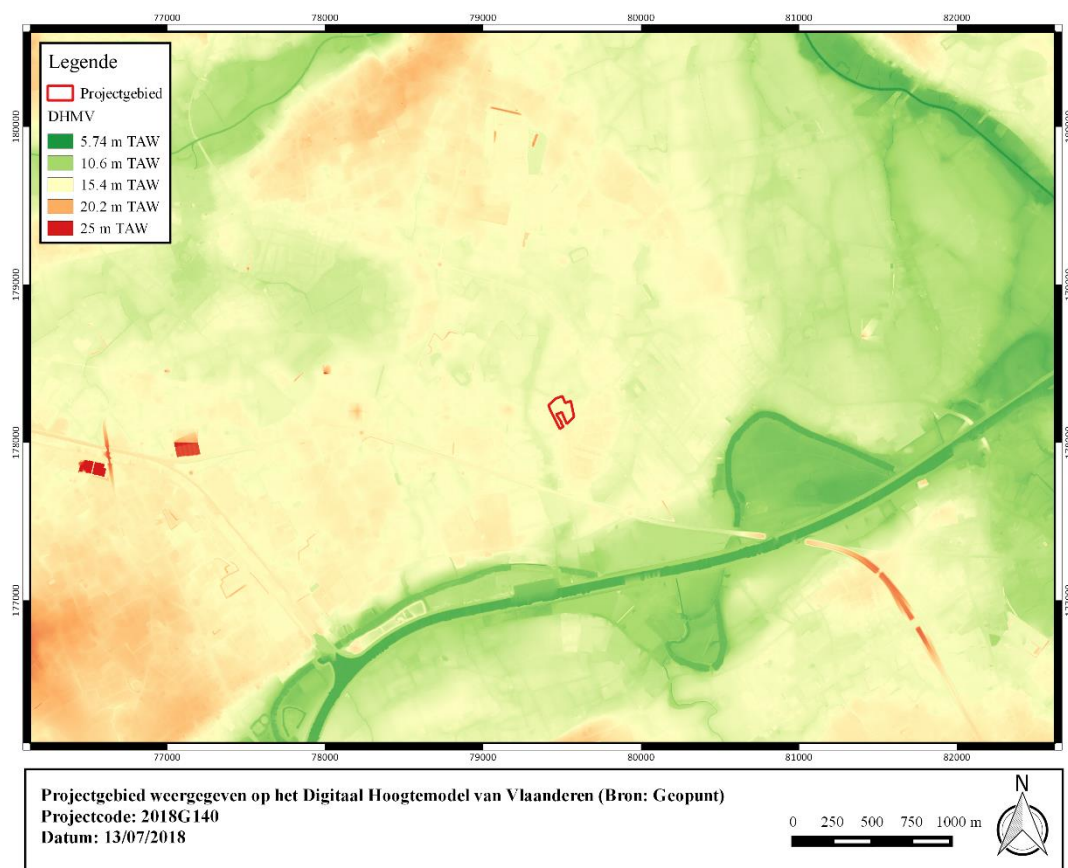
1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

1.4.1.1 Landschappelijke situering

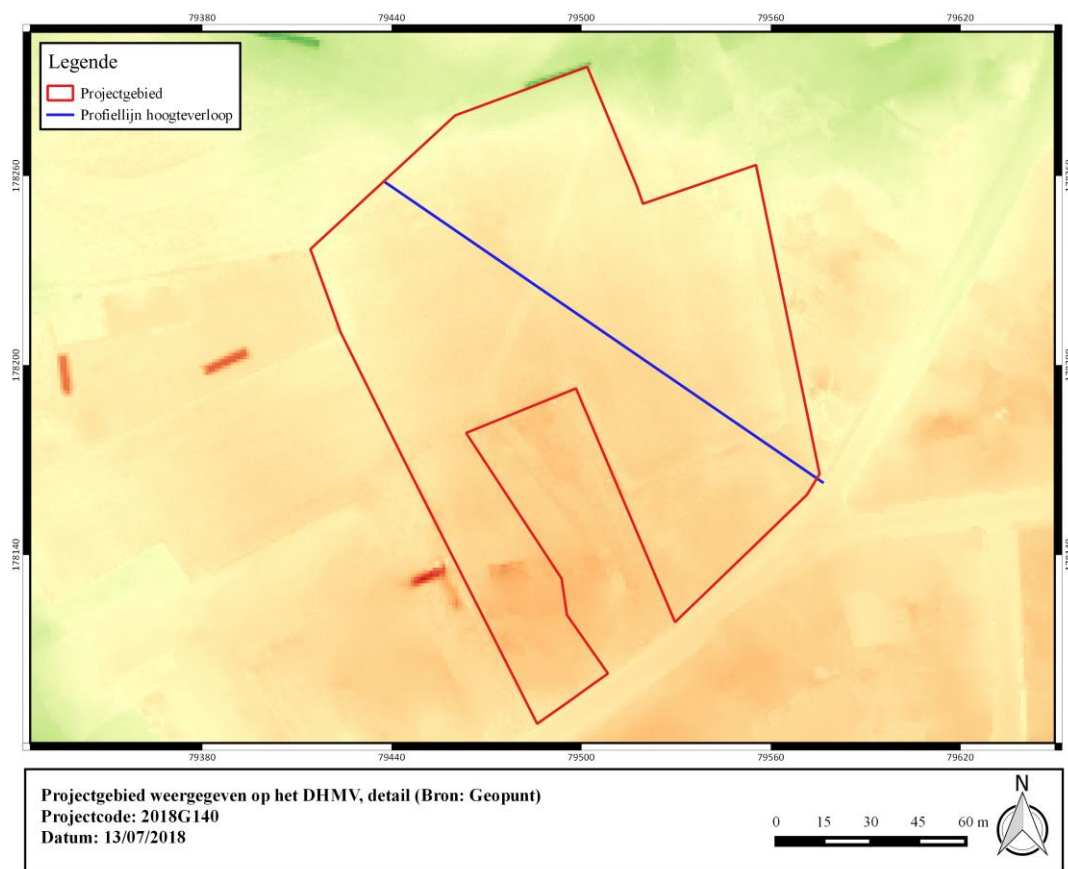
Het projectgebied is gelegen op een gemiddelde hoogte van ca. 15,5 m TAW, op een plateau in het interfluvium van de Leie en de Mandel. Het plateau wordt in het zuiden doorsneden door de Leievallei en in het noorden door de vallei van de Mandel. Ten noordwesten van het plangebied bevindt zich een getuigenheuvel. De overige hoger gelegen delen in de omtrek betreffen kleinere laat-Pleistocene eolische ruggen.

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

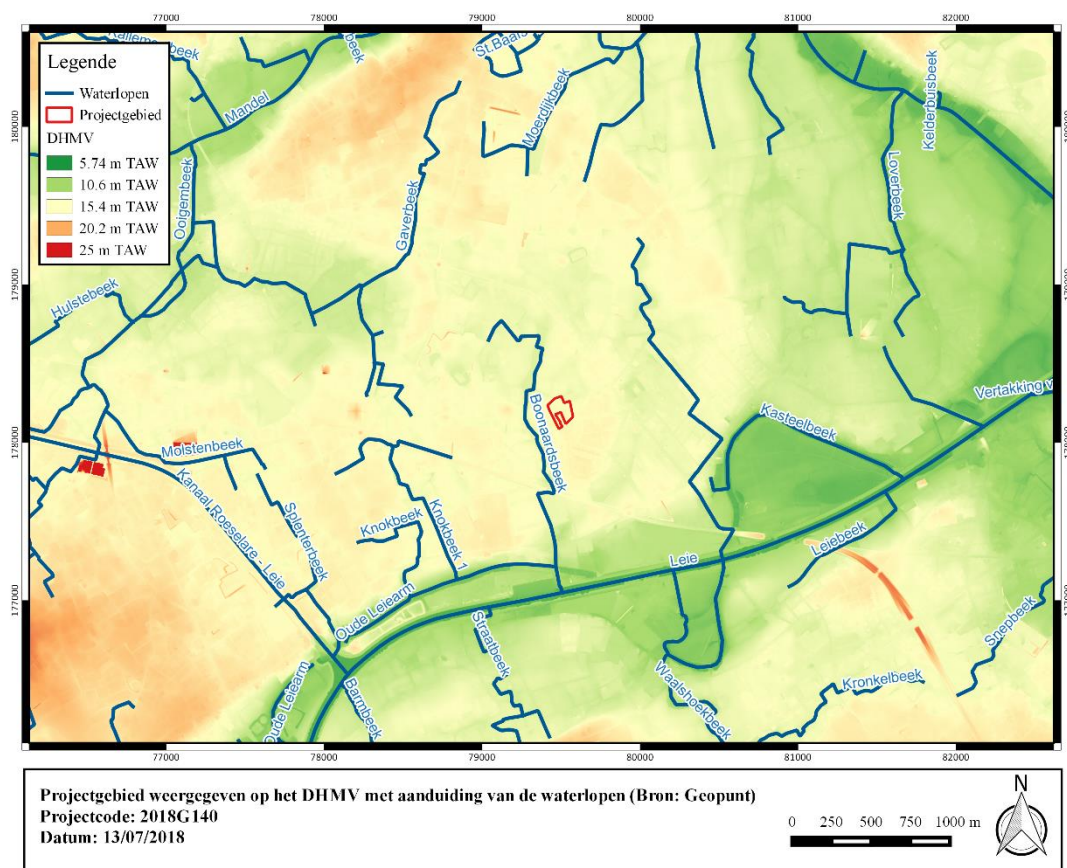

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHMV, detail (Bron: Geopunt).

Figuur 9: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).

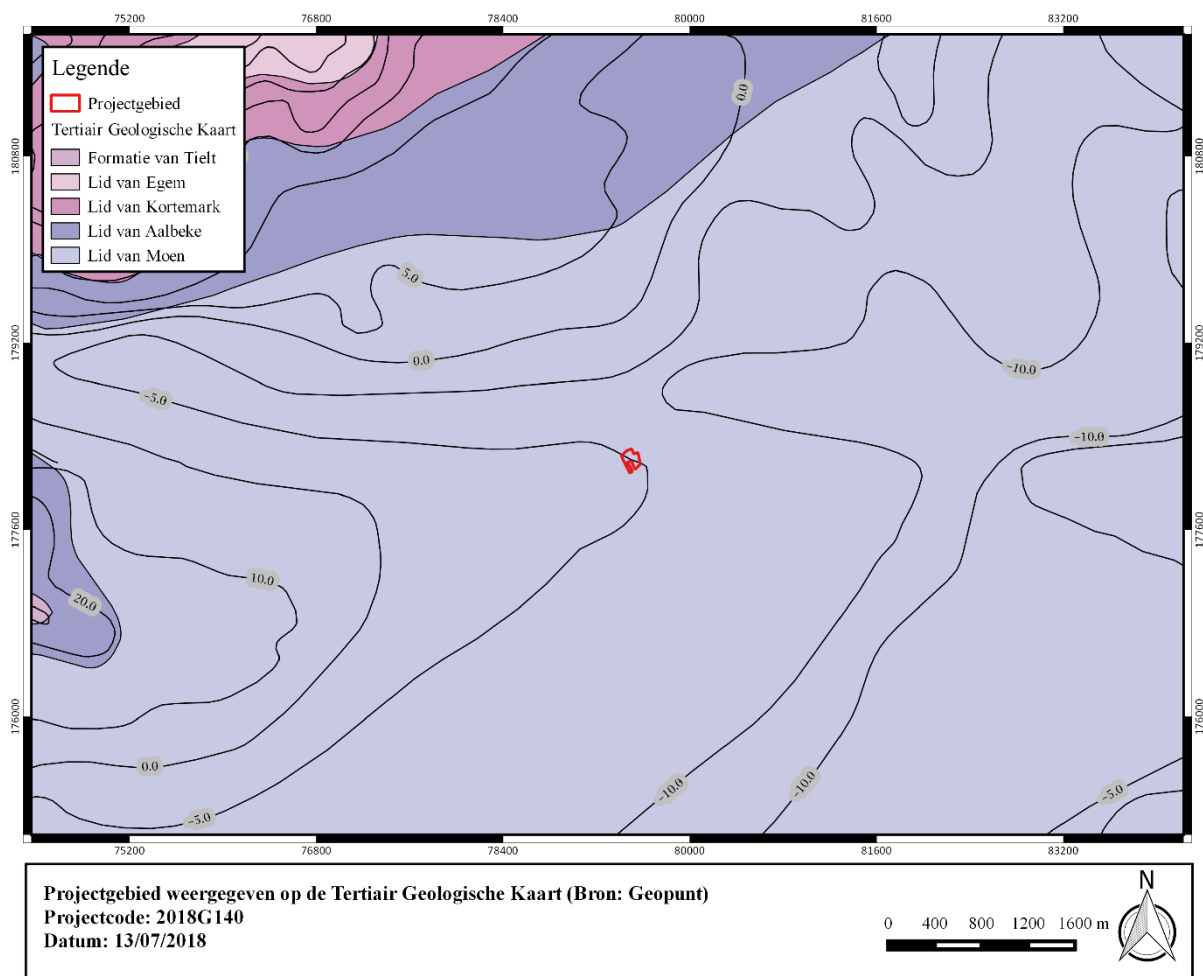
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Moen** (Formatie van Kortrijk). Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

Het **Lid van Moen** is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting.

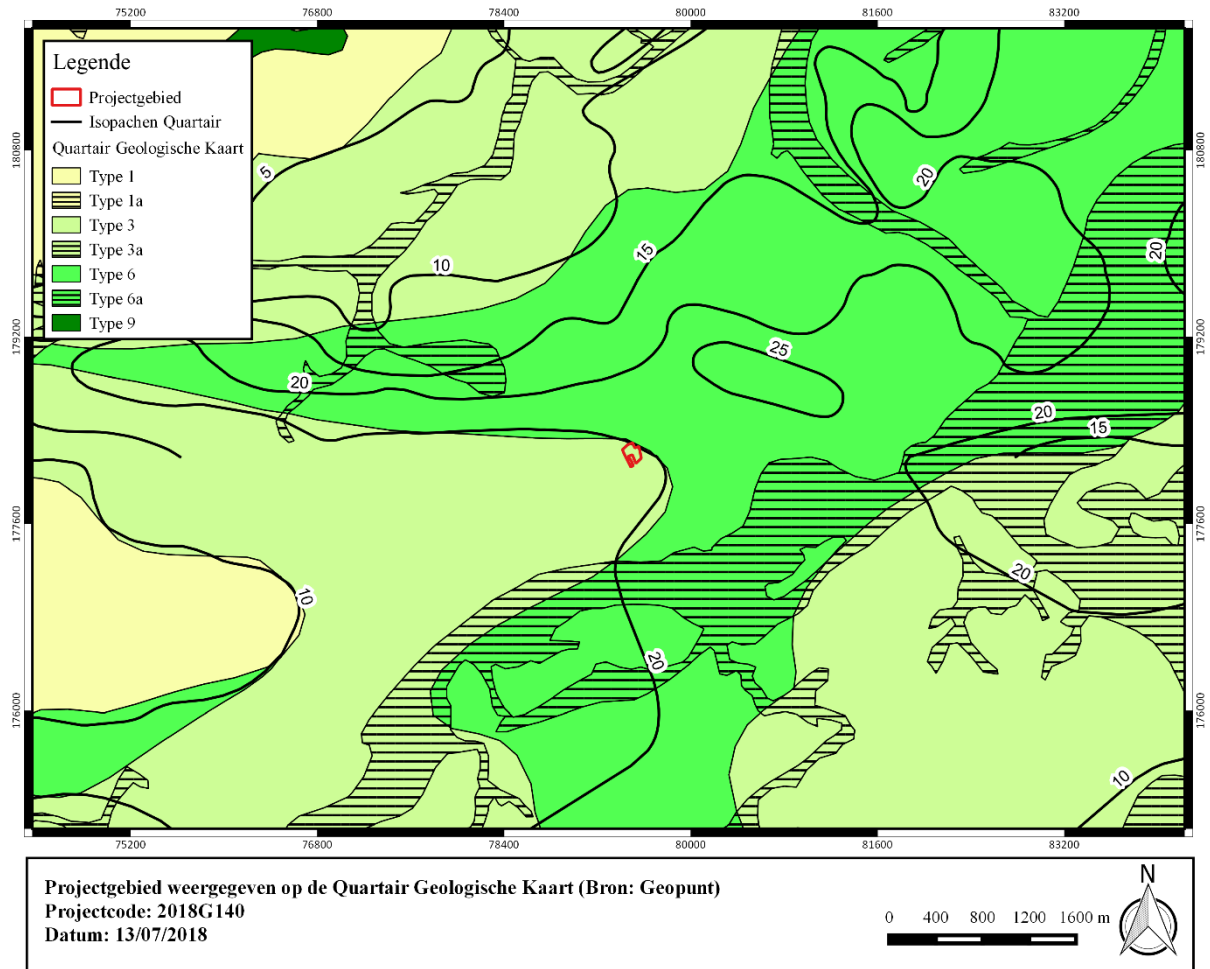

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

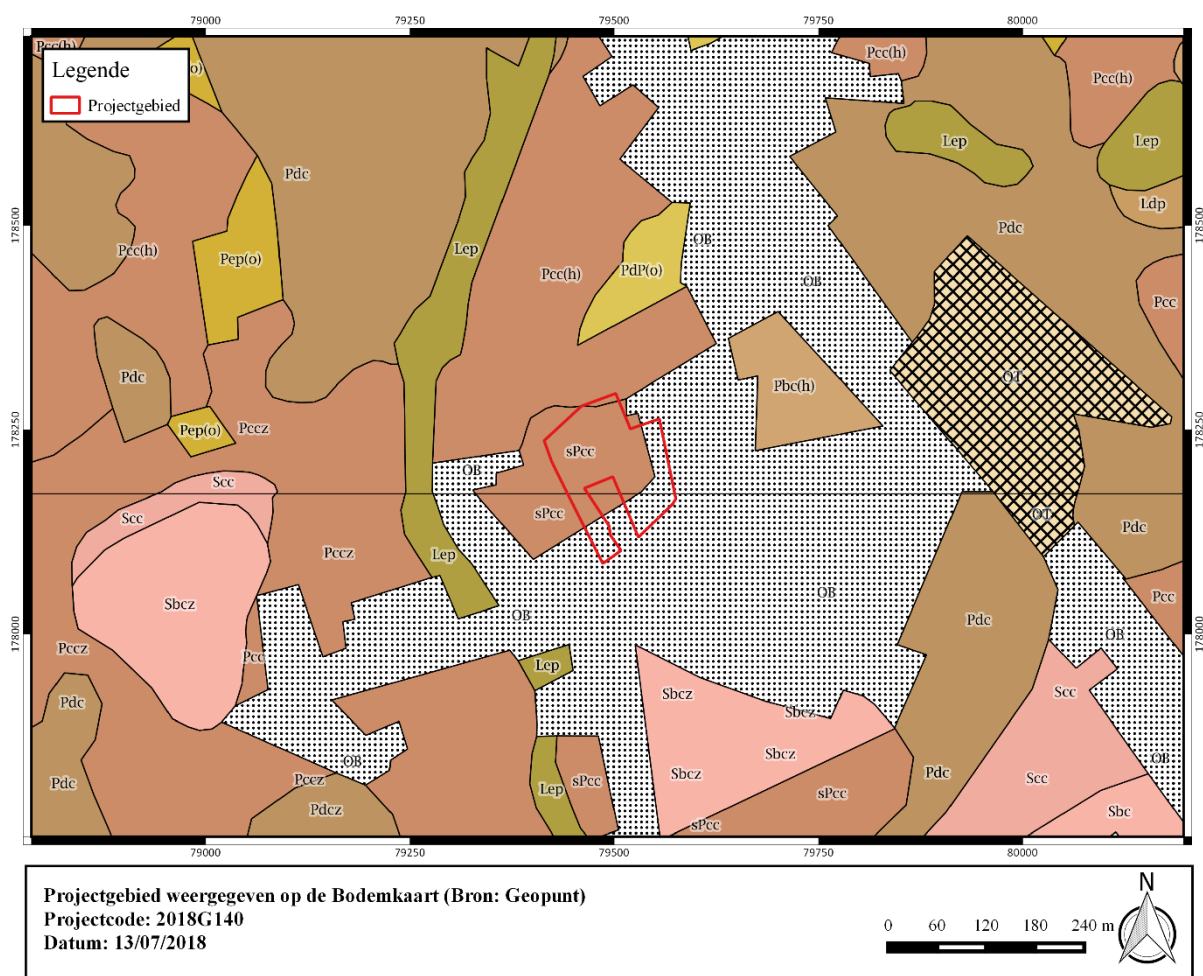

1.4.1.4 Bodenvormingsprozessen

Het bodemtype **Pcc** is een matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Deze bodem heeft een 25-30 cm dikke grijsbruine bouwvoor en is goed humeus. Door in cultuurname is een deel van de uitlogingshorizont met de bouwvoor vermengd tot een homogeen goed humeuze Ap waaronder een bruingele overgangshorizont voorkomt van 20-30 cm dik. De verbrokkelde textuur B situeert zich tussen 50 en 80 cm. Veel Pcc gronden zijn beïnvloed door de Tertiair onderliggende formaties welke op wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen.

Het bodemtype **sPcc** is een matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont met zand op geringe diepte (ondieper dan 75 cm). Deze bodem heeft een 25-30 cm dikke grijsbruine bouwvoor en is goed humeus. Door in cultuurname is een deel van de uitlogingshorizont met de bouwvoor vermengd tot een homogeen goed humeuze Ap waaronder een bruingele overgangshorizont voorkomt van 20-30 cm dik. De verbrokkelde textuur B situeert zich tussen 50 en 80 cm. Veel Pcc gronden zijn beïnvloed door de Tertiair onderliggende formaties welke op wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen.

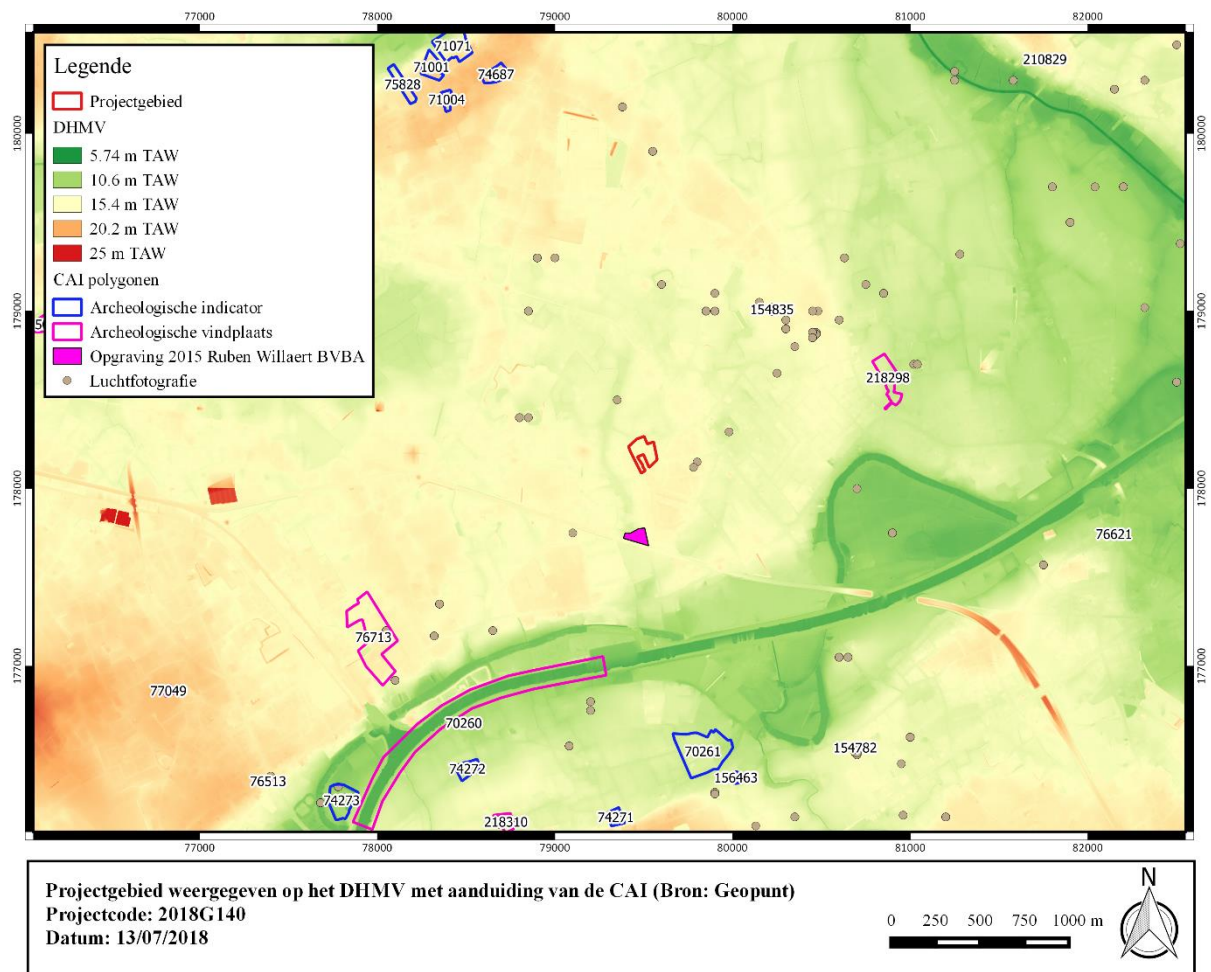
Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).

Ca. 500 meter ten zuiden van het plangebied werd in 2015 een opgraving uitgevoerd door Ruben Willaert BVBA en Monument Vandekerckhove nv (op aanpalende percelen) waarbij grafheuvels uit de bronstijd en de ijzertijd en bewoningssporen uit de late ijzertijd en Romeinse periode aan het licht kwamen aan de ‘De Maurissenstraat’.

I. Archeologische vindplaatsen

70260	Controle van werken (1974); NK: 150 meter Steentijd: lithisch materiaal Ijzertijd: aardewerk - Vindplaats binnen overstromingsgrens van de Leie en gevormd door een thans verdwenen kreek (100 m lang, 4-12 m breed, gemiddeld 3 m diep). Het verloop duidt op een afwijkend perceelspatroon. Romeinse tijd: In de kreek werd een groot fragment van een tegula en een wandscherf van een bord in terra sigillata gevonden.
-------	---

	Bron: Despriet, Ph., 1975, Het oudheidkundig bodemonderzoek in het arrondissement Kortrijk in 1974, in de Leiegouw 17, afl. 4, p.341-360.
76513	Controle van werken (1982), Opgraving; NK: 15 meter Romeinse tijd: tientallen fragmenten van Romeinse dakpannen, maalstenen in arkose en eifelbasalt en stukken Doornikse kalksteen Karolingische periode: enkele laat-Karolingische scherven en Pingsdorfceraamiek en ander aardewerk Volle middeleeuwen: kerk Late middeleeuwen: kerk Bron: Danneels, G., Despriet, P. & Janssens, P. 1982: De Sint-Brixiuskerk in Ooigem, Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen 4, Kortrijk.
76621	Opgraving (1983); NK: 15 meter Romeinse tijd: Romeins bouw materiaal werd in de voorgevel van de kerk verwerkt, o.a. Romeinse dakpannen. In de nabijgelegen Koekoekstraat was een Romeinse nederzetting gelegen, waarvan het puin mogelijk nog tijdens het eerste kwart van de 13de eeuw puin zichtbaar was. Volle middeleeuwen: kerk Despriet, Ph. 1983, De Sint-Elooiskerk van Sint-Eloois-Vijve, in: De Gaverstreke, p. 233-296.
76713	Mechanische prospectie (2005), Opgraving (2005,2008); NK: 15 meter Steentijd: lithisch materiaal Neolithicum: gepolijste bijl Ijzertijd: twee handgevormde bakseltypen voor waaronder ribbelkommen – schaarse aardewerkvondsten Vroeg-Romeinse periode: 5-tal Romeinse brandrestengraven, te interpreteren als 'veldgraven'. Tweemaal 2 bij elkaar en 1 geïsoleerd graf. Allen met houtskoolrijke vulling met verbande botsplinters - Ingegraven hut van 3,5x3m die diende voor artisanale activiteiten - concentratie paalsporen, waarschijnlijk tweeschepig hoofdgebouw (15x4,5m) – enkele spiekers – 2 waterputten – grachtensysteem – kuil die wordt geïnterpreteerd als silo - kruikje in typische zeepwaar uit Noord-Frankrijk (Bavay-regio) Volle middeleeuwen: eenschepig hoofdgebouw in hout en vakwerk – een waterkuil - resten van het erf, erfgrachten, percellering van het omliggende land Middeleeuwen: hutkom – mogelijk ook tweeschepig hoofdgebouw – scherfje

	Bron: Hoorne J. 2007: Interimrapport Archeologisch onderzoek 2005 Wielsbeke - Vaartstraat.
77049	Controle van werken (2005); NK: 15 meter Late Ijzertijd: houtskoolrijke kuil en enkele dakpannen (niet duidelijk of deze in de kuil werden gevonden)
210829	Opgraving (2015); NK: 15 meter Late middeleeuwen: bakstenen en natuurstenen muurfragmenten en vloerniveaus 18 ^e eeuw: skelet van een vrouw van ca 40 jaar oud, met lijkwade, grafkist en enkele metaalvondsten Bron: Bradt T. 2015: Archeologische opgraving Wakken Sint-Pieter en - Catharinakerk (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport, Monument Vandekerckhove Afdeling Archeologie Rapport 2015/16, Ingelmunster.
218298	Mechanische prospectie (2017); NK: 15 meter Middeleeuwen: een door de mens vanaf de middeleeuwen opgevulde natuurlijke depressie, paalsporen, kuilen en greppels/grachten. Enkele van deze sporen zijn mogelijk eveneens in de middeleeuwen te dateren, al zijn de meeste vermoedelijk veel jonger. De paalsporen vormen geen herkenbare structuur en ook de functie van de kuilen is niet duidelijk. Ze zijn enkel te interpreteren als off site fenomenen. Bron: https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/4188 (Ruben Willaert BVBA)
218310	Mechanische prospectie; NK: 15 meter Volle middeleeuwen: naast enkele subrecente (paal)sporen: drie grachten die waarschijnlijk tot de rand van een woonerf uit de volle middeleeuwen behoren. De kern hiervan ligt echter buiten het onderzoeksgebied. de sporen werden gedateerd op basis van 8 fragmenten handgevormd grijs aardewerk, waarvan één randfragment van een kogelpot, versierd met een wafelvormig radstempelpatroon. Bron: https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/4943 (BAAC)

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

74271	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74273	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht – gebouwen en deel omgrachting zijn bewaard.

74272	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
156463	Indicator cartografie; NK: 250 meter Middeleeuwen: hoeve met drie omwallingen, waarbinnen een mote en het neerhof met bedrijfsgebouwen lagen - aardewerk

Veldprospecties

71001	Veldprospectie (2004); NK: 15 meter Steentijd: 1 geretoucheerd artefact Bron: Jehs D. en G. Noens 2005: Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-Vl.). Lithisch materiaal, in: Notae Praehistoricae 25, p. 197-201.
71004	Veldprospectie (2004); NK: 15 meter Steentijd: 1 kern, 1 kling Bron: Jehs D. en G. Noens 2005: Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-Vl.). Lithisch materiaal, in: Notae Praehistoricae 25, p. 197-201.
71071	Veldprospectie (2004); NK: 15 meter Steentijd: 4 kern(fragment)en, 5 stuks kernverfrissingsmateriaal, 8 mantelafslagen, 15 afslagen, 5 klingen, 3 fragm van afhakingen, 1 klopper, 3 brokstukken, 13 geretoucheerde artefacten Bron: Jehs D. en G. Noens 2005: Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-Vl.). Lithisch materiaal, in: Notae Praehistoricae 25, p. 197-201.
74687	Veldprospectie (2004); NK: 15 meter Steentijd: 1 kernfragment, 1 mantelafslag Bron: Jehs D. en G. Noens 2005: Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-Vl.). Lithisch materiaal, in: Notae Praehistoricae 25, p. 197-201.
75828	Veldprospectie (2004); NK: 15 meter Steentijd: 1 kern, 3 afslagen, 1 kling, 1 fragment van een afhaking

	Bron: Jehs D. en G. Noens 2005: Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-VL.). Lithisch materiaal, in: Notae Praehistoricae 25, p. 197-201.
--	--

Luchtfotografie

154782	Luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafheuvel
154835	Luchtfotografie (1992); NK: 150 meter Onbepaald: grafheuvel – circulaire structuur Bron: Bourgeois, J., Meganck, M. & Semey, J. 1998: Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormig structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II, Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5, Gent, p.96

Onbepaald

70261	Onbepaald; NK: 150 meter Romeinse tijd: enkele scherven zachtgebakken, grijs-zwart gebruikersaardewerk.
-------	--

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Archeologische vondsten op het grondgebied van Wielsbeke wijzen op menselijke aanwezigheid teruggaand tot de steentijd (zie 1.4.2.1.) Onder andere aan de Vaartstraat zijn bij de realisatie van een nieuwe KMO-zone sporen en structuren uit verschillende perioden waargenomen. Deze vondsten wijzen o.a. op de aanwezigheid van een nederzetting gedurende de vroeg-Romeinse periode.

Mogelijk werden gedurende de vroege middeleeuwen delen van het reeds in cultuur gebrachte kouterland overgenomen. Op deze manier zouden zich ter hoogte van de droge bewerkbare gronden aan de Leieoevers los van elkaar staande landgebouwgemeenschappen ontwikkelen. Er wordt vermoed dat de dorpsnaam van Wielsbeke een Frankische oorsprong heeft.

De eerste vermelding van Wielsbeke is als Wielsbecke in 1075, wanneer Albertus de Wielsbecke in een akte wordt vermeld. In 1141 wordt het bestaan van een grote landbouwuutbating vermeld. Bestuurlijk ressorteerde het dorp onder de graafschap Vlaanderen, kasselrij Kortrijk, roede van Tielt. Een telling uit 1469 verklaart dat de parochie ca. 160 inwoners kende.

Gedurende de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) heeft het dorp zwaar te lijden onder oorlogsgeweld. Tijdens de geuzenberoerten wordt het interieur van de kerk verwoest. Tijdens het Ancien Regime kent telt Wielsbeke twee windmolens, waaronder een graanmolen op de Molenhoek.

In de 18^e eeuw groeit de bevolking aan. Naast kleine landbouwuutbatingen is de opkomende vlasnijverheid een aanvullende bron van inkomsten. In 1739 telt Wielsbeke reeds 106 wevers. In 1840-1844 worden al verbeteringswerken aan de Leie uitgevoerd. Deze kanalisatie leidde reeds tot een grote stijging van het waterverkeer over de Leie. Ter aanvulling van de twee bestaande windmolens wordt in 1803 aan de noordzijde van de Molenstraat een nieuwe molen opgericht, naar verluidt een houten staakmolen op torenkot in gebruik als koren- en oliemolen. In 1868 wordt deze molen uitgebreid met een maalderij, aangedreven door een stoommachine. Rond 1887 wordt de maalderij vergroot en wordt opnieuw een stoommachine geïnstalleerd. Voortaan legt men zich enkel toe op het slaan van olie. Vóór 1900 wordt de windmolen buiten gebruik gesteld en de site enkel als maalderij verdergezet.

Vanaf het midden van de 19de eeuw kende de vlasnijverheid een steile opgang doordat er geen verbod meer wordt gesteld op het roten in de Leie. Door de Engelse en Ierse vlaskopers werd de Leie "The Golden River" genoemd, vanwege zijn vermeende unieke rootkwaliteit van het Leiewater, wat eigenlijk voornamelijk te maken had met de trage stroming.

Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog houdt het 13de Linierement van de 8ste Infanteriedivisie als enige Belgische regiment stand tegen een Duitse overmacht, van 23-26 mei 1940. Zware gevechten langs de Leie in Wielsbeke, Sint-Baafs-Vijve en Sint-Eloois-Vijve leiden tot grote verliezen, door de verdediging wordt tijdswinst gecreëerd voor de geallieerde terugtrekking in Duinkerke. Door terugtrekkende Belgische troepen wordt de spoorwegbrug over de Leie tussen Sint-Eloois-Vijve en Wielsbeke opgeblazen. Na de drie dagen strijd zijn het dorpscentrum en kerk Wielsbeke zwaar verwoest. In plaats van heropbouw en herstelling van de kerk kiest men onder impuls van pastoor Laga om meer naar het noorden, op de "Molenhoek", een volledig nieuwe Sint-Laurentiuskerk in modern-gotische stijl op te trekken.³

³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Wielsbeke [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/125004> (geraadpleegd op 17 augustus 2018).

1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

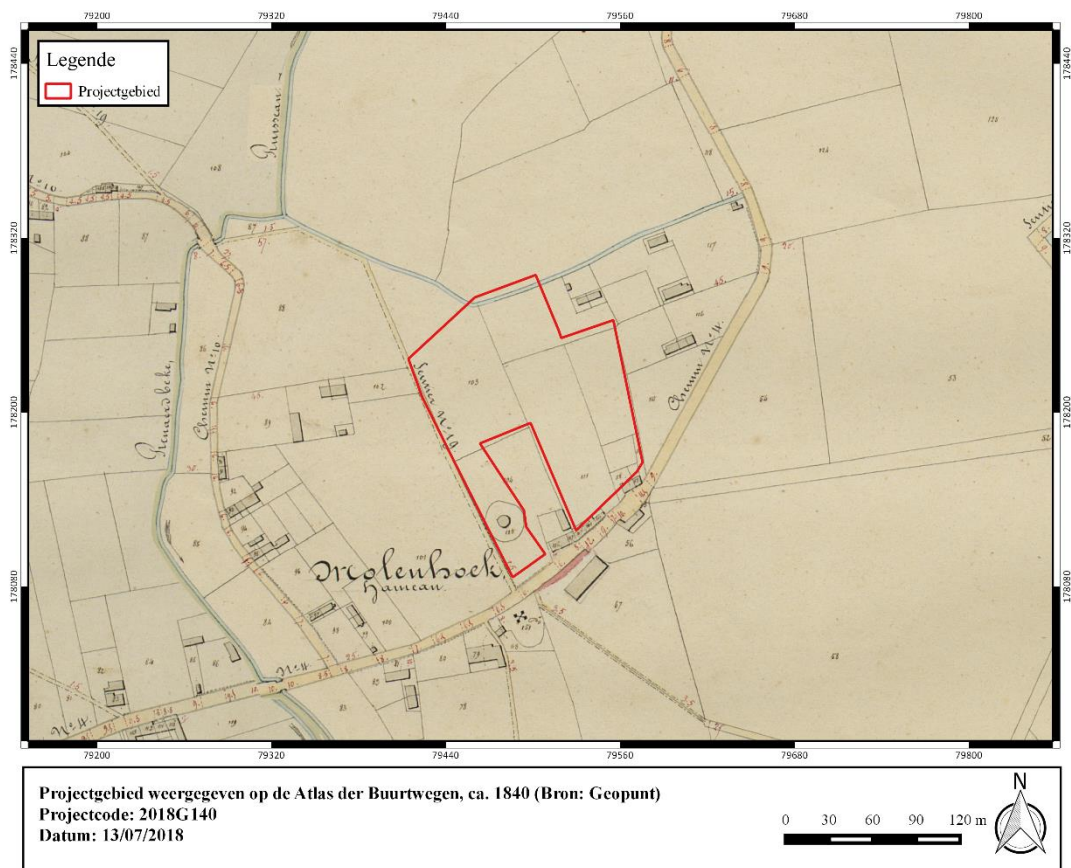
De Ferrariskaart karteert het overgrote deel van het plangebied als akkerland. Mogelijk wordt in de zuidelijke zone bebouwing aangesneden. Het verloop van de Molenstraat is reeds duidelijk waarneembaar. Precies ten zuiden situeert zich een graanmolen die reeds wordt vermeld in de 17^e eeuw.

Op de Atlas der Buurtwegen en de Poppkaart is geen bebouwing waar te nemen binnen de contour van het onderzoeksterrein. In het westelijk deel situeert zich desalniettemin een cirkelvormige structuur, allicht refererend naar een houten staakmolen op torenkot, in gebruik als koren- en oliemolen. In de noordelijke zone wordt het plangebied aangesneden door een waterloop.

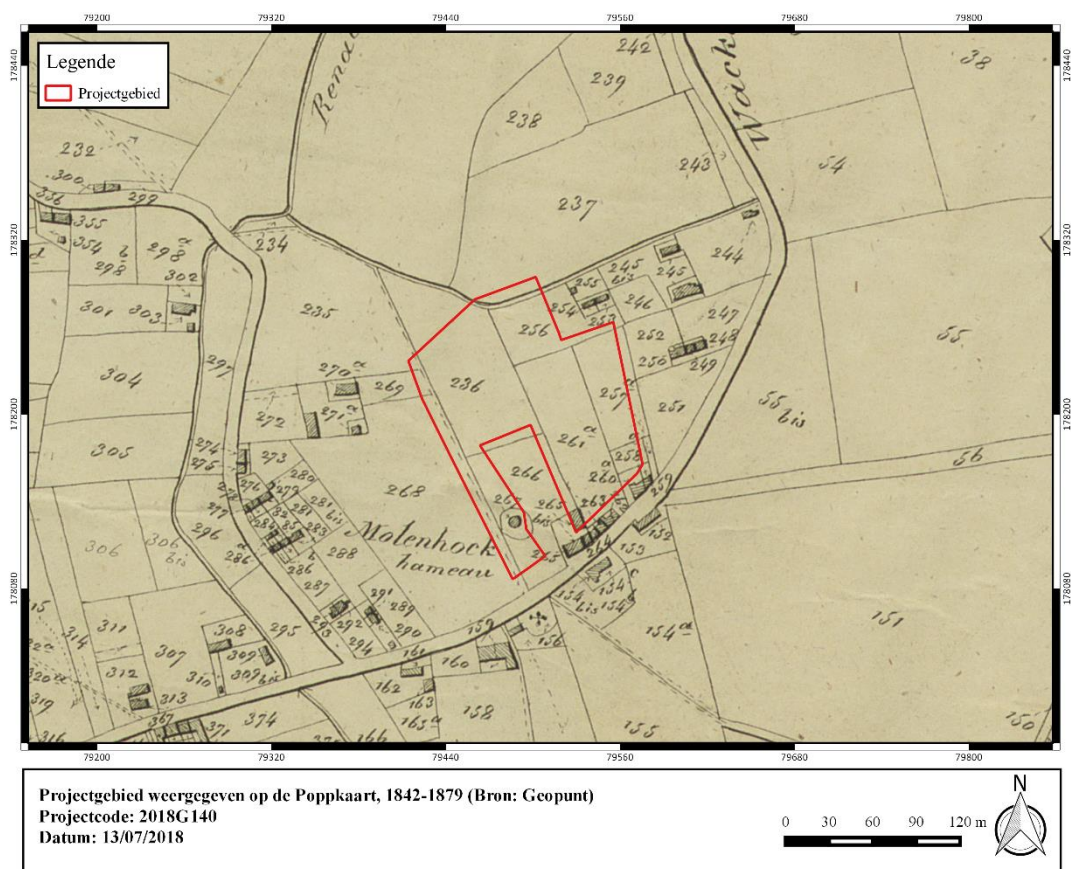

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

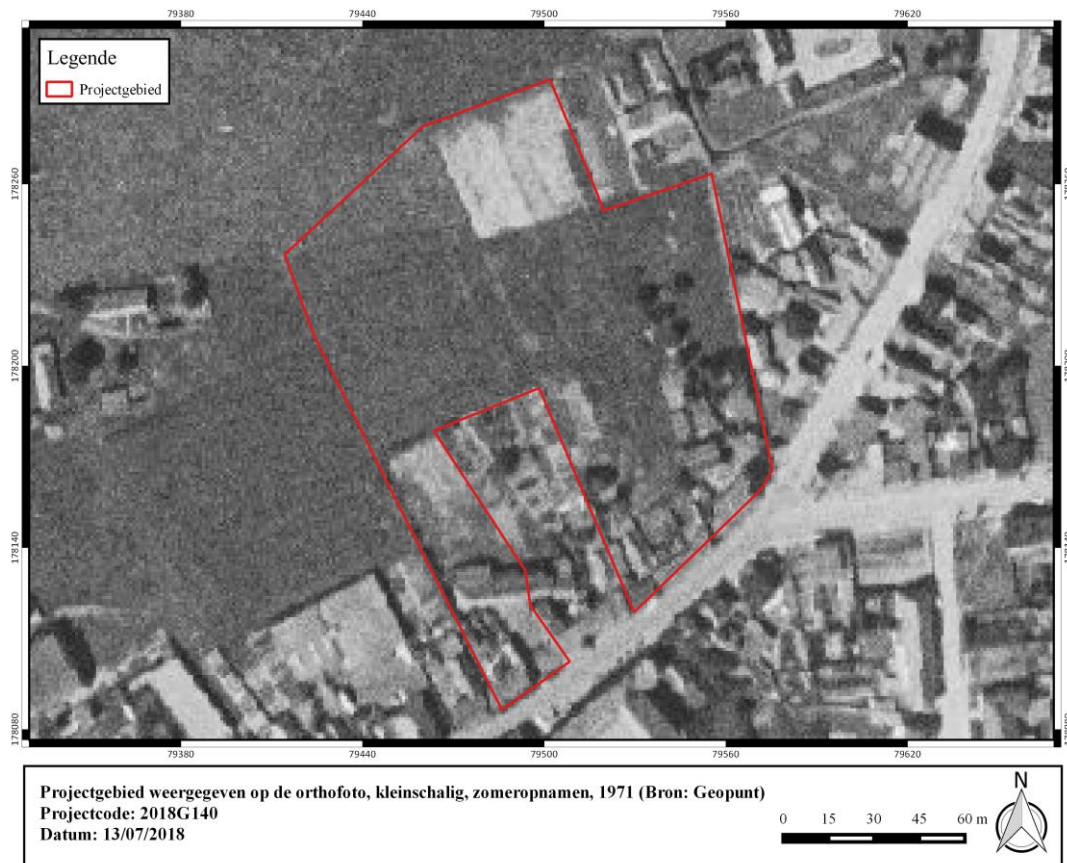
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een zekere evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Tot de orthofoto van 2000-2003 situeert zich bebouwing in het zuidelijk deel van het plangebied, langsheen de Molenstraat. Vanaf de orthofoto van 2000-2003 is de bebouwing in het zuidoostelijk deel van het onderzoeksterrein verdwenen. Ook de bomen langsheen de oostzijde van de onderzoekslocatie zijn op de orthofoto van 2000-2003 niet langer weergegeven. Op heden is ca. 575 m² van het terrein bebouwd en bijkomend 1000 m² verhard. De bebouwing en verharding situeren zich voornamelijk in het zuidelijk deel van het onderzoeksterrein. Langsheen de oostzijde loopt een wegenis. Het overgrote deel van het plangebied is op heden in gebruik als grasland.

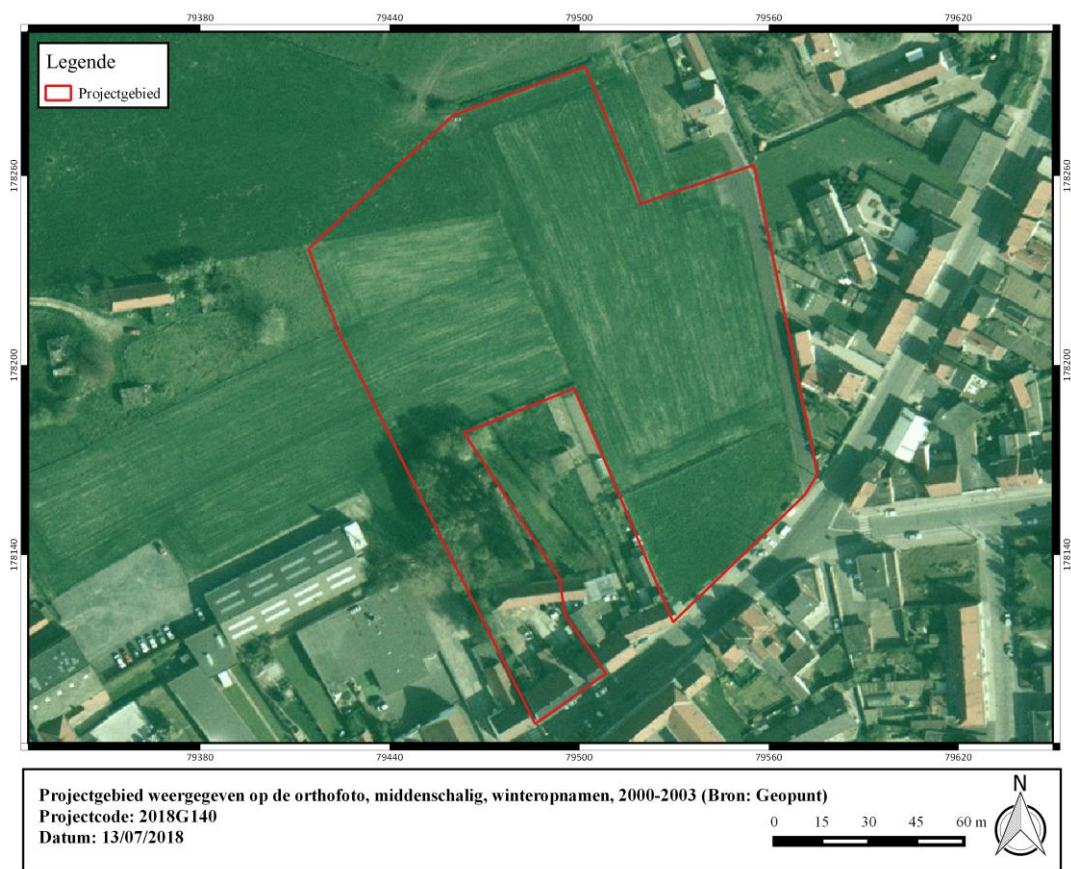

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

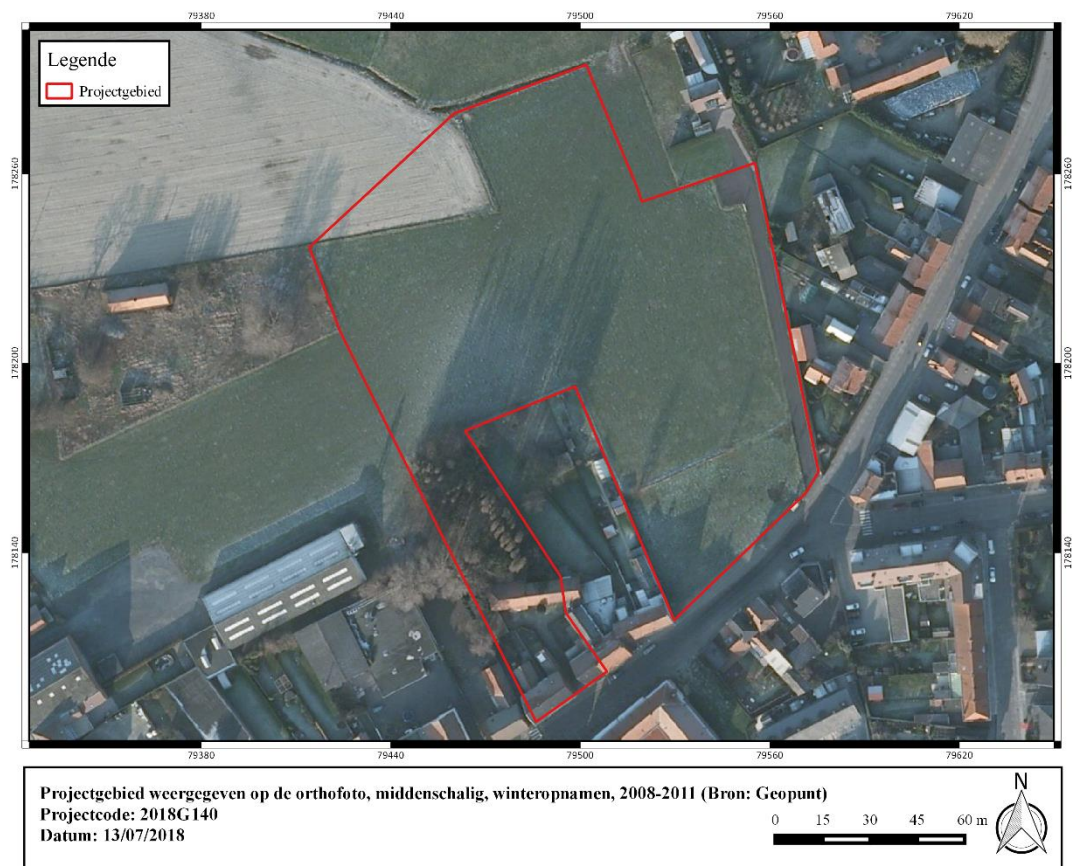

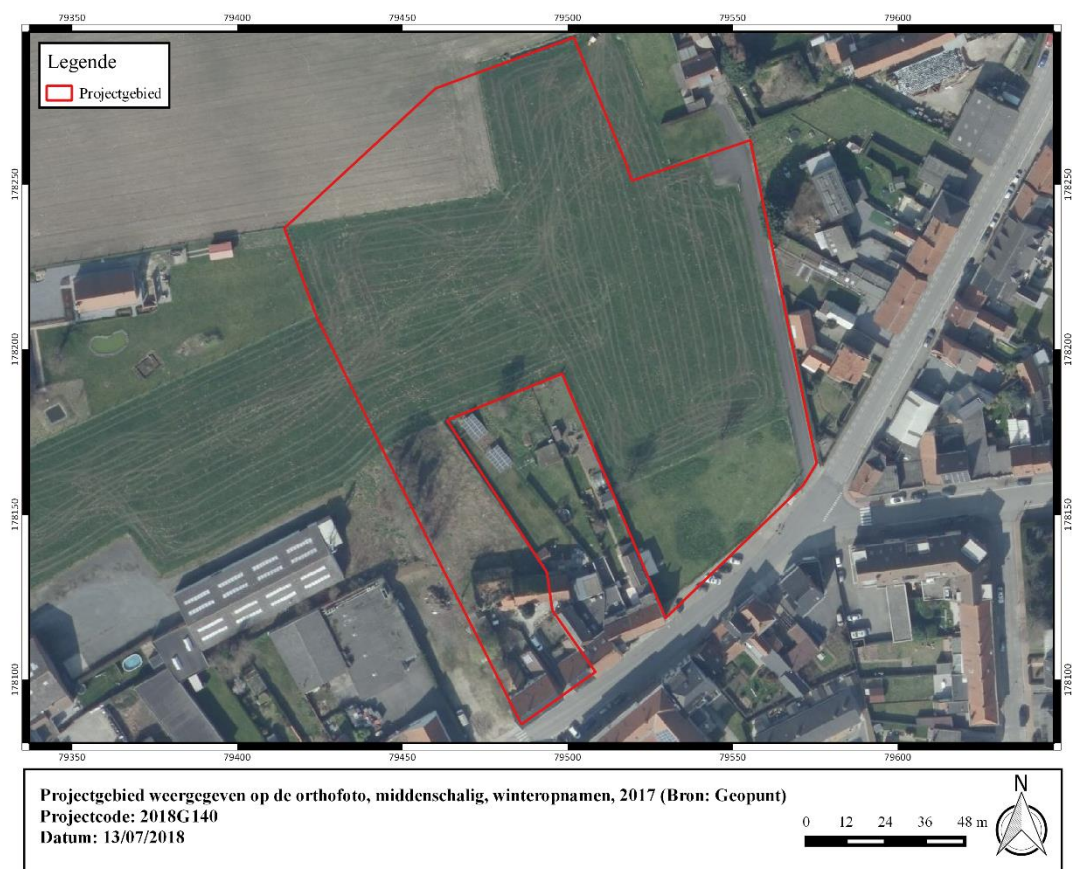
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling aan de Molenstraat te Wielsbeke. Het terrein is ca. 1,71 ha groot en is heden grotendeels in gebruik als akker. In het zuidwesten is bebouwing aanwezig die wordt gesloopt in het kader van de geplande ontwikkeling.

Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen in de zandleemstreek, ten noorden van het alluvium van de Leie. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van laat-Pleistocene/vroeg-Holocene eolische afzettingen die rusten op fluviatiele afzettingen van het laat-Pleistoceen. Het terrein is gelegen op een terras langsheen de Boonaardsbeek die afwatert richting de Leie. Het strakke verloop hiervan en het feit dat geen Holocene fluviatiele afzettingen gekarteerd worden op de Quartairgeologische kaart doen vermoeden dat het een antropogene waterloop betreft of één met relatief recent karakter. Dit kan echter niet met zekerheid gesteld worden en dus moet aangenomen worden dat het terrein gelegen is binnen een gradiëntsituatie, hetgeen een verhoogde trefkans inzake artefactensites impliceert. Het sediment bestaat uit lichte zandleem. Deze gegevens wijzen op een relatief éénduidige bodemkundige situatie waarbij eventueel aanwezig erfgoed zichtbaar is onder de bouwvoor. Er zijn geen argumenten om aan te nemen dat het terrein vrij is van archeologisch erfgoed.

Cartografische bronnen wijzen op een ruraal karakter van de omgeving. Op de Ferrariskaart is het terrein grotendeels in gebruik als akker, het huidige stratenpatroon is reeds herkenbaar. Ten zuiden van het plangebied is een windmolen afgebeeld. Jonger kaartmateriaal geeft een gelijkaardig beeld weer. In het zuidwestelijk deel van het plangebied staat een houten staakmolen afgebeeld. De orthofotosequentie geeft weinig evolutie weer in het landgebruik gedurende de laatste decennia. Het terrein is afwisselend in gebruik als grasland en akkerland. Op de recente luchtfoto's domineert het gebruik als grasland. Op het jongste luchtbeeld is wel zichtbaar dat de aanwezige bomen in de zuidwestelijke sector van het plangebied reeds gerooid zijn.

Op het plangebied of de directe omgeving zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. Circa 500 m ten zuiden van het plangebied werden bij verschillende onderzoekscampagnes in 2015 op de percelen tussen de De Maurissenstraat en de Lobeekstraat funeraire resten uit de metaaltijden evenals bewoningssporen uit de late ijzertijd en vroeg-Romeinse periode onderzocht. Een tweetal kilometer ten zuidwesten van het plangebied, aan de Vaartstraat, werden bij onderzoek in 2005 en 2008 materiële resten uit de steentijden en ijzertijd gerecupereerd. Daarnaast werden bewoningssporen uit de vroeg-Romeinse periode en middeleeuwen onderzocht evenals funeraire resten uit de Romeinse periode. In de ruime omgeving werd bij werfcontroles in de jaren '70 en '80 materiaal uit de Romeinse periode gerecupereerd. Verder betreffen de gekende waarden in de omgeving van het plangebied cartografische indicatoren van sites met walgracht, een aanzienlijke hoeveelheid lithisch materiaal gerecupereerd bij veldkarteringen en grafmonumenten uit de bronstijd, herkend d.m.v. luchtfotografische prospectie.

Concreet is er ter hoogte van het plangebied omwille van de landschappelijke situatie en gekende waarden een trefkans inzake archeologisch erfgoed. De verwachting bestaat uit vondsten- en sporenarcheologie. In eerste instantie dient een landschappelijk bodemonderzoek de bewaringscondities m.b.t. artefactensites te evalueren. Indien deze gunstig blijken is een archeologische boorcampagne noodzakelijk, eventueel aangevuld met proefputjes. In functie van eventueel aanwezige sporenarcheologie is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Inventaris Onroerend Erfgoed

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

3 Bijlagen

Projectcode	2018G139
Onderwerp	Molenstraat Wielsbeke
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	13/07/2018

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	13/07/2018

Plannummer	3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

Plannummer	4
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

Plannummer	5
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Verkavelingsplan
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	6
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele Landschappen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	13/07/2018

Plannummer	7
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	13/07/2018

Plannummer	8
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	13/07/2018

Plannummer	9
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	13/07/2018

Plannummer	10
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	13/07/2018

Plannummer	11
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	13/07/2018

Plannummer	12
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	13/07/2018

Plannummer	13
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	13/07/2018

Plannummer	14
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	13/07/2018

Plannummer	15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferraris
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1840

Plannummer	17
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Poppkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879

Plannummer	18
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	19
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	20
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	21
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2008-2011

Plannummer	22
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

